

Janko Mlakar: MONTEROSA IN MATTERHORN

(Dalje).

Gorner Grat.

Monte Rosa je s svojimi 4683 metri za M. Blancom najvišji vrh v Evropi. Sicer pa to ni vrh, marveč ogromen gorski hrbet z nič manj kakor dvanajstimi vrhovi, med katerimi je najvišji Dufourspitze, najnižji pa Punta Giordani (4055 m). Na Signalkuppe (Punta Gnifetti 4561 m) stoji najvišje planinsko zavetišče v Evropi, Capanna Margherita imenovano.

Dasi je M. Rosa s svojo lepoto na laški strani naravnost izzivala ljubitelje planin, vendar je bil M. Blanc že davno »premažan«, preden se je posrečilo Nikolaju Vincentu povzpeti se na prvi vrh, ki se danes po njem imenuje Vincentpyramide (4215 m). Po 5. avgustu v l. 1819. je pa preteklo po mnogih brezuspešnih poskusih še 36 let, preden so prišli prvi turisti na najvišji vrh, ki se imenuje po švicarskem generalu Dufourju. Bila sta to brata Smith (seveda Angleža), pod vodstvom Avgusta in Janeza Saugwalda. Izbrali so si navadno, še danes običajno pot iz Zermatta čez M. Rosagletscher. Ob lepem, brezvetrnem vremenu in če sneg ni preveč mehak, je ta tura brez nevarnosti in tudi ne posebno naporna; slabo vreme, pa tudi mraz in vihar pri jasnem nebu pa jo često preprečijo.

Tudi iz Italije se pride primeroma lahko na M. Roso, izvzemši iz Macugnage po sloviti Vzhodni steni, ki se prišteva najnevarnejšim in najtežavnejšim turam v Alpah. To steno je med drugimi redkimi planinci preplezal tudi sedanji papež Pij XI., ko je še bival kot Ahil Ratti v Milanu, in sicer v spremstvu svojega duhovnega tovariša Grassellija in dveh vodnikov izpod M. Blanca.

Jaz sem si izvolil navadno pot iz Zermatta; sem pač skromen človek in se rad izognem ledenim plazovom...

Z Binerjem sva se zmenila, da se snideva popoldne na Roten Boden (2721 m), na postajališču električne železnice, ki je izpeljana na svetovnoznano razgledišče Gornergrat (3038 m). Nisem namreč strpel v dolini, kar gnalo me je kvišku in hotel sem si na vsak način še za kosilo privoščiti krasni razgled z Gornergrata. Sicer bi se bil

lahko pripeljal gori z električno v slabih pet četrh urah, toda udaril sem jo rajši peš. Je bilo lepše, pa tudi ceneje. V štirih urah sem se prav lepo izprehodil, poleg tega pa še zaslužil 140 Din; kajti nekako toliko bi bil plačal za vožnjo.

Pot je seveda jahalna, toda mule in osle je, namreč čveteronožne, izpodrinila električna; kar se pa tiče dvonožnih — raje molčim. Pri kapeli na Winkelmaten sem nekoliko postal, da sem se poslovil od Matterhorna, ki ga mi je kmalu potem lep macesnov gozd zakril. Široko položno pot sem večkrat okrajšal s strmimi bližnjicami, in tako sem bil v dobri uri že na lepi zeleni planini, na kateri stoji hotel Riffelalp (2227 m). Tu si za »zmerno« ceno sijajno postrežen in dobiš še za nameček krasen razgled, seveda če dovoli vreme. In to ni malenkost! Kajti pogled na širni Gornergletscher in na Matterhorn je nepopisno lep.

Zelena tla so me kar silila h kratkemu odmoru; toda nisem utegnil. Mudilo se mi je naprej. Na temnomodrem obzorju so se namreč jeli prikazovati posamezni ledeni vrhovi in mi namigavati, da se bo višje gori odprlo še kaj lepšega. In res, ko sem pršel na Riffelberg (2585 m), sem kar — sedel na mehka, s planinskimi cvetkami posejana tla. Ves krasni greben od ogromnega Breithorna (4171 m) noter do Brunegghorna (3840 m) je stal pred menoj nalik velikanskim trdnjavskim okopom, iz katerih je molela cela vrsta vitkih, v srebrne oklepe odetih stolpov. Med njimi sem našel vse vrhove, o katerih sem večkrat bral in izmed kojih sem nekatere bil videl na prejšnjih turah, seveda le od daleč. Sedaj sem jih imel tako blizu, da bi se kar prestopil nanje: Dent Blanche (4364 m), Gabelhorn (4073 m), Zinal-Rothhorn (4223 m), Weißhorn (4512 m) itd. Med vsemi prednjači seveda Matterhorn; kajti nekaj nad 3000 metrov visoki greben, iz katerega se poganja kvišku, kakor bi se hotel odtrgati od tal, se znatnejše dvigne šele na jugu v čokatem Breithornu, na severu pa v nekoliko ostrejši Dent Blanche. Kar nisem se mogel nagledati. Dolgo, dolgo sem ležal v mehki travi in gledal v ta prekrasni planinski svet, dokler me ni vzdignila misel, da me na Gornergratu čaka še en pogled na M. Roso in na ostali venec gorá.

Mimo hotela Riffelberg sem krenil proti tiru električne, določil s pomočjo špeciálke postajališče Rothen Boden (napisa ni nikjer) in odšel proti Gornergratu. Čim bolj sem se mu bližal, tem več družčine sem imel. Bili so večinoma izletniki iz Zermatta, katerim je šlo kakor meni za izprehod in — zaslužek. Pri zadnji postaji nas je došla električna, ki je bila do zadnjega sedeža nabasana. Sedaj je nastalo krog hotela, ki »krasi« Gornergrat, tako vrvenje, kakor da bi bil tu kak mednarodni shod. Slišal sem vse mogoče jezike (sicer pa — nemogočih ni!), samo lastnega ne. Temu je bil pa kriv France, ker je ostal doma.

Dasi je tu gori prostora na izobilje, je vendar nastala skoraj gneča, ker je do malega vse hitelo na razgledno teraso. Le nekaj je bilo takih »ljubiteljev narave«, da so šli razgledovat krasote v — restavracijo.

Razgled — pa ne oni v restavraciji — je res vreden svojega svetovnega slovesa. Nič manj kakor petdeset gorá vidiš od tu, nad 3000 m visoke. Na levo od Breithorna stojita krasna dvojčka Pollux (4094 m) in Castor (4230 m); skoraj vodoraven snežen most ju veže z Lyskammom (4538 m), katerega loči od M. Rose sloviti Lysjoch (4279 m). Od tu se ledeni greben drzno povzpne na Dufourspitze in takoj nato na le malo nižji Nordend (4612 m), potem se pa spusti skoraj navpično globoko doli na širo sneženo polje Gornergletscherja. Na njem sem zapazil velik snežen kup, Cima di Jazzi (3818 m), in poleg njega Neu-Weißtor (3580 m). Tu pa me je kar pogrelo. Spomnil sem se namreč, da bi bila morala biti s Francetom ob tem času prav na tistem bleščečem robu. In razjezil sem se nad avstrijskimi fašisti: ti so povzročili porotno obravnavo proti porotnikom, ker so fašiste oprostili in s tem sprožili na Dunaju revolucijo proti revolucionarjem, ki so povzročili železniško stavko, in proti železničarjem, ki so Franceta pognali nazaj čez mejo v Hrušico, da sem se moral sam podati na pot! Toda jeza me je prav tako hitro minila, kakor je prišla. Kdo bi se tudi jezil, ko vidiš pred seboj toliko najlepših gorá!

Onstran prelaza Neu-Weißtor se ledeni svet polagoma prelije v zelene planine in temne stene, med katerimi se le tuintam svetlika kak ledenik. Tu stoje v dolgi vrsti vrhovi, ki obrobujejo Saastal; med njimi Strahlhorn (4191 m), od Binerja ponujani mi Rimpfischhorn (4203 m), Allalinhorn (4034 m), Alphubel (4207 m), dalje v Mischabelski skupini Täschhorn (4498 m), Dom (4554 m), ki je najvišja popolnoma švicarska gora, in slednjič Nadelgrat (4226 m), ki z Brunegghornom onstran Nicolaital-a zavezuje ta krasni venec gorá.

Ima pa Gornergrat, kakor sploh vse lahko pristopne razgledne točke v Švici (Rigi, Pilatus itd.), to veliko napako, da ondi ni tistega blagodejnega miru, ki ga iščeš v planinah. Vsa ta hrumeča, vzklikajoča, govoreča, glasno se čudeča, zaradi imen gorá se prepirajoča in fotografujoča množica me ni pustila, da pridem do pravega planinskega razpoloženja. Zato sem pobral ne »šila in kopita«, pač pa cepin in nahrbtnik ter jo odkuril doli na Roten Boden. Tam sem legel na breg mičnega jezerca Riffelsee, v katerem se je zrcalil Matterhorn in sem sanjaril, kakor svoje mlade dni, ko sem iskal v jezeru Misurina slike Treh Zinn...

Monte Rosa.

Ko se je električna ustavila in je izbruhnila cel tucat s cepini oboroženih planincev obojega spola, se mi je godilo kakor Ribničanu,

ki je prosil, naj pol svetnikov odstopi, ker je namesto na konja, skočil črez.

Kar ustrašil sem se, ker sem vedel, da je na Dufourspici zelo tesna za prostor. Toda Biner me je kmalu potolažil, češ, da je na M. Roso namenjen samo eden gospod s svojim vodnikom in da gre vse drugo črez Gornergletscher v Schwarzseehotel na — malico.

Mimo jezera smo zavili pod Riffelhornom (2931 m) na levo na pobočje Gornergrata in odšli po lepi stezi visoko nad Gornerskim ledenikom navzdol. Pogled na ta, za Aletschgletscherjem največji ledenik v Alpah je s te poti nadvse lep, zlasti ker ga obroblyajo sami nad 4000 m visoki ledeni vršaci. M. Rosa ne učinkuje od tu tako, kakor bi človek pričakoval; vidi se preveč položna. Zato jo prekašata Lyskamm in Breithorn, ki ti razkazujeta svoja strma, neprehodna ledena pobočja. Najlepsi pa se mi je zdel Castor; blesketal se je tako, kakor bi bil narejen iz samega surovega masla in bi bil prevlečen z belo sladkorno glazuro. Morda se bo komu ta primera zdela — neokusna. Toda ne morem pomagati. Jaz vsaj sem imel ta vtis, dasi ne ljubim — surovega masla.

Pri Gadmenu stopimo na Gornergletscher in ga jamemo prečkati v smeri proti ploščatemu skalnatemu otoku, na katerem stoji Betemphütte (2802 m). Bil je popolnoma kopen in le malo razpokan. Ker je solnce zelo pripekalo in se je sneg v gornjem delu ledenika zelo topil, je bil ledenik ves preprežen z neštevilnimi potočki, ki so hiteli v ožjih in širših zelenih strugah navzdol. Zato smo imeli dosti prilike vaditi se v tisti panogi lahke atletike, ki se imenuje »črezskakanje«. Zame je bilo to zelo koristno, ker sem se na ta način »treniral« za Matterhorn. Popolnoma odveč pa se mi je zdelo, da je tudi nahrbtnik »treniral«, seveda na mojem hrbtu. Tako sva solidarno trenirala in v dobri uri preprečkala, ali bolje rečeno preskakala ledenik in prišla v kočo.

Betemphütte je eno zmed boljših zavetišč »Švicarskega Alpenkluba«. Slama na ležišču je bila sveža in odeja cela. Sicer ni oskrbovana, pač pa ima variha, ki pospravlja kočo, zlasti pa iztirjava pristojbine.*

Krog koč in v nji je bilo vse živo. Nekaj »romarjev« z Gornergrata si je namreč privoščilo izprehod, oziroma »izpreskok« črez ledenik in si je ob tej priliki ogledalo koč in njeno krasno okolico, seveda le izpred nje. Proti večeru pa se je precej izpraznilo in o obilnem obisku so pričale samo prazne konzervne škatle, prav tako prazne steklenice in drugi taki ostanki, ki so ležali raztreseni krog koč. Ob sedmih smo že povečerjali in vodniki so se odpravili v pod-

* Klubovi člani plačajo 1 fr., nečlani pa 3 fr. prenočnine. Obisk koč črez dan brez kake uporabe je brezplačen.

strešje spat še o belem dnevu. Večina turistov jih je posnemala in je odšla na slamo si nabirat moči za drugi dan. Neki Dunajčan in jaz pa sva sedela vkljub precejšnjemu hladu pred kočo do trde noči. Nisva se namreč mogla nagledati ledenikov, črez katere se je kmalu po krasnem solnčnem zahodu razlila srebrna mesečina.

Drugo jutro sva se z vodnikom podala že o pol dveh na pot. Svetiljke nisva rabila, ker nama je svetil mesec. Položne plošče so se menjavale s snežišči in v dobri uri sva bila že na popolnoma sneženem »Obere Plattje«. Od tu je do vrha samo še dobrih pet ur, to pa le v takih vremenskih razmerah, v kakršnih sva hodila midva. Bila je svetla, popolnoma jasna, brezvetrna noč, ne preveč mraz, sneg pa tako trd in tako mehek, da so črevlji puščali komaj vidno sled. Kadar pa je sneg tako zmrznjen, da si moraš vsako stopinjo s cepinom priboriti, ali tako mehek, da se ti udara do kolen, se število ur lahko podvoji; če pa še vihar in mraz pritegneta, je tura celo ob jasnem nebu često nemogoča. Meni se je vsa pot noter do Sedla (Sattel) zdela kakor krasen izprehod.

Na Obere Plattje sva se zaradi skritih razpok navezala na vrv in nato stopila na Monte Rosagletscher, ki je bil ves oblit od srebrne mesečine. Ledenik je izprva še dosti položen; toda čim bolj se bliža Sedlu, tem strmejši je. Na desni in levi zijajo ožje in širše razpoke, katerim pa se je lahko ogniti. Ker ni bilo treba gledati pod noge in sem se zato ves čas »razgledoval«, je bila ta pot v mesečni noči in jutranji zarji velik užitek.

Čim višje sem prišel, tem bolje se mi je odpiral širni ledeni svet. V odprtini med Allalinhornom in Domom so se polagoma dvignile Bernske Alpe, ki so že gorele v žarkih vzhajajočega solnea. Zlati prameni so hiteli od vrha do vrha in kmalu je vse krog naju zaplamtelo. Srebrni mesec se je umaknil zlatemu solncu in zavladovalo je jutro, kakor ga v dolini ne poznamo.

Celo moja termoforka je ob krasnem prizoru zvedavo pogledala iz zunanjšega nahrbtnikovega žepa, poskočila iz njega na ledenik in oddrsala navzdol. Nekoliko časa je še cincala po zlatih ledenih tleh, nato je hipoma utihnila v temni globoki razpoki.

»Bolje je, da leži termoforka brez vas v špranji, kakor vi brez termoforke; samo čaja je škoda.«

Tem vodnikovim besedam nisem mogel ugovarjati, molče sem šel naprej. Izguba me ni prav nič motila. Solnce se je tako smejalo, gore so tako krasno žarele in tudi — mraz je vedno bolj pritiskal, da sem roke pridno v žepih tiščal — kaj potem čaj, termoforka! In če bi tudi nahrbtnik odletel v špranjo in še jaz povrhu . . . ne, tó mi je ušlo izpod peresa . . .

Sedaj se je začel ledenik vedno bolj napenjati. Pred nama sta na levi vstala Silbersattel in Nordend, na desni pa se je zasvetila

severna stena glavnega vrha. Treba je bilo le še po zelo hudi strmini in ob 5¾ sva stala že na Sedlu (4354 m).

Tu je bil običajni polurni počitek. Štirje tisočaki metrov so se dobro poznali. Dasi ni bilo posebno močnega vetra, je bilo vendar strupensko mrzlo; šele sedaj mi je postalo žal za — termoforko.

Pogrel sem se nekoliko z dobrim brinovcem, ki sem ga bil vzel s seboj, seveda le kot zdravilo. Tega mnenja je bil tudi Biner.

»Das ischt Medizin«, je vzkliknil, ko ga je malce potegnil. »Treba je pa z njim štediti, da ga bo še za Matterhorn kaj ostalo.«

Pa ga ni. Zakaj ne, pride pozneje na vrsto.

(Dalje prih.)

Dr. A. Brilej: V POLŠENSKIH DOLOMITIH

Sava pri Zagorju je narasla od zadnjih nalivov. Brod je nekaj sto korakov nad postajo skrit, da ga komaj najdemo. Ogromna, prava Noetova barka nas prepelje čez divje razpenjeno vodo, ki se besno zaletava v naš orjaški čoln. — Častitamo si, da smo verjeli barometru, ki se je dvigal že včeraj, ko je v Ljubljani še curkoma lilo. Hladno je ozračje, na gorenjski strani se že smeji modro nebo, tu v Savski kotlini pa se vlačijo megle in ne dajo solncu, da nas pregreje.

Onstran Save stopamo po kameniti stezi ob vodi navzgor, a kmalu krenemo na levo in pričnemo plezati po strmi, od Litijske podružnice Slovenskega Planinskega Društva lepo markirani, skaloviti gorski stezi po Dolančevi rebri navzgor ob pobočju Grašice, ki se v skoraj navpičnih stenah dviga iz Savske kotline. Hoja nas greje vsestransko in solnca ne pogrešamo več; zaporedoma izginjajo v nahrbtnikih telovniki in volneni jopiči.

Steza je mestoma prav ozka; kamen, ki ga sprožimo, drvi v divjih skokih po pobočju navzdol, menda naravnost v Savo. Na nekaterih mestih je zemlja vsa gola; zdi se, da je nevidna sila posnela ves gozd ter ga strmoglavila v globino. Zgodnja jesenska slana je zamorila skoro vse cvetje; obilo listja najrazličnejših rastlin pa izdaja, da je tudi tu gori bujno zastopana znano bogata flora Savske soteske. Skalovje je po večini nagosto pokrito z mično izrezljanim listjem kreča (*Saxifraga-cuneifolia*). — Četrť ure strme hoje nas pripelje na planoto, kjer postane pokrajina mahoma idilično krotka. Pot nas vodi položno skozi gozd, kjer zori obilo domačega kostanja, in mimo Dolančeve kmetije. Na levi se ostro dviga strmi stožec Kumata (798 m), onstran Savske soteske, ki se izgublja v sivi megli pod nami, pa žari ves v solncu široko razloženi greben Stranskega griča.

Nadaljujemo svojo pot v jugozapadni smeri skozi vasico Konjšica (Košica); koj za selom stopimo zopet v gozd in kolovoz se začne dvigati. Nasproti nam pridrvi Košica, razposajen potoček, ki v živih skokih hiti v svoji senčni strugi navzdol med skalovjem.

Pustili smo markirano pot, ki se nam nekam počasi ovija krog zelenih reber Ostreža, in krenili naravnost po strmem pobočju proti vrhu. Tu pa tam se moramo oprijeti grmovja, če je strmina le prehudá. Medpotoma si krotimo žejo s skoraj mednimi hruškami, ki leže naokrog, in visoko gori v rebri iščemo drevesa, s katerega so se pri-kotalila do nas. Na grebenu nas sprejme ostra burja, da zadrgečemo v premočenih srajcah in pospešimo korak. Onstran grebena v zatišju pa še vedno krepko pritiska oktobrsko solnce. Tik pod vrhom Ostreža skromno samuje cerkvice sv. Katarine, nad njo pa se golo dolomitno pečevje v navpičnem zaletu požene v najvišji vrh (841 m): greben Ostreža, kjer se menjata strma, skoro neprehodna skala in ozka stezica, ki pada spočetka polagoma, nato vedno ostreje navzdol proti zarezi, ki loči nasekani stožec Ostreža od podolgaste kope sosednjega Žamboha (782 m). Ta grič pa je ves pokrit z gozdom do vrha ter nosi na zapadnem vrhu (699 m) cerkvico sv. Lovrenca; ni pa niti približno tako zanimiv in mikaven ko Ostrež.

Po dveurni hoji si privoščimo kratek odmor. Sedimo v solnčnem zatišju pod skalo, se krepčamo ter pozdravljamo z očmi ljube nam znanca vse naokrog na obzorju: Triglav se nam zdi od tu posebno visok in oddaljen, bližje so nam že Savinjske Planine, kjer se zlasti jasno razloči celo široko predgorje od Krvavca preko Velikega Zvoha do Kalškega Grebena in Kokrskega sedla ter ogromni Podi pod Skuto. Mislim, da je malo vrhov, odkoder bi bilo videti toliko cerkvá ko z Ostreža; nisem jih sicer štel, toda mnogo manj ko trideset jih ne bo. Na severni strani se blišči v solncu Čemšeniški zvonik, da ga komaj gledam; zato si oko rado odpočije v zelenju Čemšeniške planine nad njim. Dalje se vrste ljube nam znanke Sveta Gora, Sveta Planina Javor, sedlasta Mrzlica in stožčasti Gosnik. Čisto blizu onkraj doline pa se je v vsej svoji širini razkošatil Kum s svojima sivima cerkvama; tako je visok in plečat, da nam popolnoma zakriva skalovite obronke Velikega Kozjega ter kopasti vrh Lisce.

Ko se spuščamo po peščenem južnem pobočju Ostreža navzdol proti vasi Prevék, srečavamo še zadnje ostanke rastlinskega življenja; dva svišča (*Gentiana ciliata* in *G. calycina*) poživljata umirajočo jesensko prirodo s svojimi živimi barvami. Ogromna, razsekana skala nas vabi, da si jo ogledamo od blizu; greben ji je ves raztrgan in nazobčan, v razpokah ob straneh bohotno uspeva listje lepega jegliča (*Primula auricula*), na vrhu skale pa gnezdi ponekod v gostih gručah netresk (*Sempervivum hirtum*), ki ga tudi drugod vse polno najdeš na podobnem dolomitnem svetu.

Mimo vasice Prevék, ki je raztresena po planoti pod Ostrežem, stopamo skoro po ravnem naprej. Na levi strani se visoko nad nami grmadijo bizarne skalne formacije pod Orlekom, ki bo menda najvišji vrh bližnje okolice (898 m); zdaj smo v osrčju Polšenskih Dolo-

mitov. Komaj dobre četrť ure hoda kasneje pa se nam prisveti nasproti zvonik Polšenske fare. Predno pa stopimo v vas, se še enkrat ozremo na Ostrež, ki se nam kaže odtod v vsej svoji skalnati goloti, dočim so vsi drugi griči v njegovi okolici pokriti s košatimi gozdi. Ko motrimo gola rebra Ostreža, se nam nehote vsiljuje primera s Polhograjskim Sv. Lovrencem, kateremu je prvi močno podoben po svoji stožčasti obliki in številnih strmo v dolino hitečih grebenih. Razlikujeta se pa vglavnem po tem, da ima Sv. Lovrene svojo cerkvico na temenu, dočim jo Ostrež nosi na ramah.

V Polšniku je ravno nauk, iz cerkve donijo orgle in prijeten moški glas, ki ga plaho in komaj slišno spremlja par sopranov. V gostilni nam postrežejo s čajem, jaje pa nam ne morejo ocvreti, ker jih nimajo: bržčas stavkajo polšenske kure. Nič ne de: podpremo se s sredstvi lastne malhe ter krenemo po cesti proti jugu; kmalu nas objame gozd in skoro dve uri korakamo po visoki planoti v senčnem bukovju in smrečevju polagoma nizzdol proti Jablanci in Šmartnemu. Nekaj selišč: Dolgo Brdo, Lazi, Prelesje, je raztresenih po teh šumah; domačini obirajo grozdje, otrešajo kostanj in jabolka. Izvrstno se nam priležejo grozdi sočne izabele, ki nam jo ponudi domačinka. Ti gozdovi morajo biti pravi raj za gobarje. Nisem skoro stopil s poti, pa sem videl in nabral brezovk (*Boletus scaber*) in turkov (*Boletus rufus*), da sem jih komaj nosil. In deklina, ki jo srečamo pri Čebelnjaku, nosi takega jurčka, da ji po lastnem zatrdilu omahuje roka.

S Polšnika rabimo preko Šmartnega do Litiije pičle 3 ure. —

Tura spada med one prijetne sredogorske šetnje, ki nudijo ob vsakem letnem času mnogo intimne lepote in mirnih užitkov in zaradi tega zasluži, da jo ljubitelji takih sprehodov uvrste v svoj stalni, vsakoletni spored.

Ivan Michler: GRADIŠČNICA ALI VRAŽJA JAMA

(Konec.)

Bili smo ravno pri skromnem kosilu, ko nam je bilo po telefonu sporočeno, da je došel dr. Kuščer, prof. Kranjske gimnazije, in da želi navzdol. Po nekaj minutah smo veselo pozdravili priznanega strokovnjaka »polžarja« v svoji sredi. Bližal se je čas odhoda v neznane dele jame. Oprtani z nahrbtniki, lestvicami, vrvmi in svetiljkami ter opremljeni s cepinom ali palico, smo pričeli prodirati, držeč se vedno severne stene, previdno navzdol po strmini. Velika množina večjega in manjšega kamenja, navaljenega od zgoraj navzdol, deloma odpadlega od sten in stropa hodnika, je zahtevala previdnosti na močno nagnjeni strmini. Vedno hodeč v gosjem redu, tesno drug za drugim, smo polagoma prodirali dalje po Krausovem hodniku, čigar strop in

stene so le malo zakapane. Vsekakor je pa pogled na ta del jame veličasten že zaradi veličine njenih dimenzij. Dolžina rova znaša 150 m, največja širina 18 m, medtem ko se giblje višina med 20 do 30 m. Prvotna severovzhodna smer prehaja polagoma v malem loku v vzhodno. Dospeli smo do skalne stopnice, globoke 4—5 m, še vedno držeč se severne stene. Ker pa je kazalo, da bo sestop s stopnice na južni strani ugodnejši, smo polagoma prečkali na nasprotno stran ter se spustili po skalah navzdol. Strmina rova na tej strani pa je bila vedno večja in navzdol se valeče kamenje nam je napovedalo, da prehaja v prepad; zato smo krenili zopet na severno stran. V kratkem smo dospeli v veliko podzemno dvorano »Hauerjev Dom«. (Glej Putick.)

Dvorana je domalega okrogla. Njena tla, nagnjena proti jugozahodu, se končajo v 10 m globoki stopnji, ki prehaja skozi veliko okno v 32 m globok prepad. Nad oknom je edini omembe vredni kapnik, podoben okamenelemu slapu; bujna domišljija bi morda ustvarila grozd ali pa koruzo. V obratni smeri se tla vzdigujejo v visok stožec deloma že zakopanega skalovja, ki se je nekoč odločilo od stropa. Enako se opaža zadaj za stožcem cela plast triadnega apnenca, ki se je pomaknila navzdol ter pustila med seboj in steno široko razpoko. Drsenje skalne plasti se je moralo ustaviti, ker je v razpoki opazati že zakopane tvorbe. Tudi tla dvorane so na mnogih krajih zasigana z malimi plitvimi ponvicami, napolnjenimi s kristalno čisto vodo-kapnico, koje temperatura je znašala + 7.4° C. Razen prej omenjenega stalaktita sem opazil v dvorani samo na stožcu in za njim nekaj brezpomembnih stalagmitov.

Putick omenja v svojem popisu, da je ob času njegovega obiska curljal cel curek hladne vode; voda se je pod kamenjem nad omenjenim prepadom pod oknom zbirala v studenček, ki se je izlival v zadnji prepad Gradišnice. Tega pojava danes ni bilo, pač spričo suhega poletja. Omenim naj še, da smo tudi mi našli v ponvicah »jamske bisere«, ki jih omenja inž. Putick v svojem popisu Gradišnice. Temperatura v Hauerjevem Domu je za 0.3° C večja nego na prvem dnu. Toplomer je kazal ob treh popoldne + 6.6° C.

Medtem sta odšla dva tovariša nazaj pod našo galerijo k taborišču po telefonsko postajo. Zopet smo bili zvezani z nadzemljem in priznati moram, da bi bilo delo veliko napornejše brez te naprave. Spominjam se samo težav, ki sem jih imel z raziskavanjem neke jame na Banjski planoti nad Gorico ob času vojne, dasi je bila samo 140 m globoka. Kakšen trud sem imel takrat, ko sem bil že v globini ca. 100 m, pa mi je zmanjkalo lestvic: koliko kričanja navzgor, koliko časa in telesnega truda je zahtevalo, preden sem dobil zaželjeno količino lestvic! Isto se mi je zgodilo v ledeni jami v Trnovskem

Gozdu blizu Trnovega. Zaradi pomanjkanja prave zveze z moštvo, ki je ostalo na višjih etažah jame, sem bil primoran ustaviti prodiranje.

Po kratkem počitku smo pritrdili 50 m lestvic za močno skalo na vzhodni strani pred oknom in jih spustili v zadnjo etažo Gradiščenice. Zavarovan z vrvjo, sem polagoma plezal navzdol, vedno opazujoč okolico za morda opasno nastavljenimi kamni, da bi jih pravočasno spustil naprej. Ta opreznost pa je bila tu odveč; kajti stena, po kateri sem plezal, je gladka, vlažna in zasigana. Svetloba acetilena mi je sporočila, da se nahajam v steni ogromne dvorane; kajti močan plamen ni našel nikjer odboja: prvi del lestvic visi na skali, zadnji del pa prosto v zraku.

Dospel sem na vrh stožca samega navaljenega kamenja, ki je priletelo po Krausovem hodniku navzdol. Toda že po nekaj korakih je noga stopila v mehko, mokro ilovico. Vsa okolica, vsa zgradba jame je kazala, da sem v domovju podzemne vode — treba je bilo previdnosti.

Med mojim opazovanjem mi je sledil Bukovec in njemu dr. Seliškar. Pričelo se je ogledovanje te ogromne dvorane, ki je za enkrat zadnja etaža Gradiščenice. Previdno hodeč po mastni ilovici, smo v kratkem spoznali, da so ta tla kaj varljiva. Imeli smo opravka s tremi vrstami ilovice. Prva, sivorjave barve, močno razpokana, je dobro držala težo telesa; v drugi vrsti, brez razpok, se je noga udirala do členkov; a tretja vrsta, tudi brez razpok, imajoč strukturo blata, je bila najopasnejša; tu se je noga udrla do kolena, če si količkaj neprevidno stopil. V splošnem so tla tega ogromnega Doma nudila mnogo zanimivosti. Ponekod so razpokana, kakor bi jih preparali sami kanali; drugod se je ta sediment formiral v kompletno miniaturno pogorje s samimi stožčastimi in piramidastimi vrhovi; zopet drugod je bilo opaziti nebroj malih, kraterjem podobnih kotlinic: delo s stropa kapljajoče vode. Do kakšne višine se je tekom sto in stoletij nabrala ta ilovica, je nemogoče ugotoviti; kajti celotno dno je brdo-vito in se razdeli v vzhodni in zahodni strmi del; med njima je preko en meter širok močvirnat kanal. Z obeh višin se stekajo v ta kanal manjši kanali. Glavni prečni kanal ima svojo najvišjo točko nekako v sredini dvorane. En rokav vodi prvotno v severni smeri, a se, ko se približa severni steni, obrne proti zahodu, kjer se konča v skrajnem zahodnem kotu dvorane v kupu izpranega skalovja — v požiralniku, oziroma bruhalniku. Drugi rokav drži prvotno v smeri proti jugovzhodu. V bližini vzhodne stene se pa spoji s kanalom, ki prihaja ob vzhodni steni navzdol, imajoč svoj izvir v zgornjem koncu vzhodne stene, kjer je v kotu vodnjaku podobno brezno. Zanimivo je pro-čelje tega vodnjaka, ki se zdi, kakor da bi ga kak kamnosek izdolbel v lepem polkrogu in lepo ogladil. Stene njegove notranjosti so pa našiljene in nazobčane; kamen, ki sem ga vrgel vanj, je padel v glo-

bini ca. 20 m v vodo, ki pa od zgoraj ni vidna, ker se brezno nekoliko zavije proti jugu. Njegova razjedena notranjost, oglašena zunanja stran, izprane skale pred njim in kanal, ki vodi od njega proti jugu v glavni prečni kanal, vse to priča, da ta vodnjak v deževni dobi bruha, oziroma izliva. iz svoje notranjosti vodo preko roba v strugo. Potem, ko se vzhodni in glavni prečni kanal združita, zapusti poslednji svojo vzhodno smer ter se zavije proti jugu.

Sledil sem tej strugi in dospel na skrajnem južnem koncu dvorane na rob 21 m globokega sifona. Kamen mi je sporočil, da je na dnu voda. Plamen svetiljke je bil preslaboten, da bi jo mogel opaziti. Ker obstoji pobočje sifona iz same masne ilovice s strmino do 40° , sem hodil previdno navzdol; zakaj le predobro mi je še v spominu slučaj tovariša, ki je spomladi l. 1926, ob priliki obiska jame Logarček v Lazah pri Planini, nenadoma zdrsel po opolzli ilovici v sifon ter izginil pod vodo. Kaka nesreča bi se bila pripetila, ko bi mu jaz, tvegajoč vse, ne bil pravočasno prihitel na pomoč in ga potegnil iz hladne kopeli! — Tokrat sem z vso previdnostjo sledil strugi, ki vodi v sifon. Po nekaj minutah sem stal na obrežju stoječe vode. Pred mano je ležala čista in mirna vodna površina v dolgosti do 15 m in širjavi 10 m z neznanom globino. Nasprotno obrežje tvori previsna skalna stena — nadaljnja pot je zaprta. Temperatura, ki je znašala na stožcu pod oknom $+7.4^\circ\text{C}$, je narasla pri sifonu na $+8.05^\circ\text{C}$, dočim je znašala toplina vode $+9.7^\circ\text{C}$. Temperaturna razlika med prvim dnom in vodo v sifonu znaša $+3.4^\circ\text{C}$.

Situacija vode v sifonu je pokazala, da ni misliti na barvanje, ker bi bil uspeh najbrže negativen, oziroma bi se rezultati pri izvirihi na Vrhniki pokazali v zelo negotovem času, najbrže pa šele po več tednih. Vse to pa bi zahtevalo mnogo denarja, ki ga mi nismo imeli na razpolago. Saj je društvo tako siromašno, da članom niti vožnje ne more nuditi, da o drugem ne govorimo. Ako bi na Vrhniki ne bilo nekaj gospodov, ki imajo zmisel za to resno in potrebno delo, bi društvo ne moglo izvesti svojega programa niti v mali meri, kakor ga vrši. Na višjih mestih, žalibog, ni umevanja za to delo; zato so naši uspehi res borni, a v primeru s še bornejšimi sredstvi, ki so nam na razpolago, jih smemo imenovati bogate.

Dasi se voda v sifonu ni barvala, se vendar lahko z gotovostjo trdi, da je ta spodnja etaža Gradišnice nekak ventil podzemne reke Unec, ki pronicuje pri Grčarevci v severnem koncu Planinske kotline. Dejstva, ki govore za to, so: ogromna množina ilovice v Blatni Dvorani, vodnjak v vzhodni steni, ponor v zahodni steni, sifon v južnem delu dvorane in toplinske razlike; nadalje dejstvo, da so tla preprežena s kanali, kakor tudi do neke enakomerne višine z ilovico sedimentirane stene Blatne Dvorane. Kot nadaljnji dokaz prideta v poštev dve ribici (Phoxinus), ki sta se opazovali v sifonu; dalje je

dr. Kuščer ugotovil, da se polževe hišice, najdene v ilovici Gradišnice, točno ujemajo s polži, ki žive v Rakovskem potoku in v reki Unec. V sifonu so se našli tudi raki *Troglocaris*, ki žive sicer le v večjih podzemnih vodnih sistemih.

Naštete okolnosti izpričujejo, da ob povodnji v Planinski dolini nastopi Unec v Blatni Dvorani do one višine, do kamor so njene stene sedimentirane z ilovico. Vzrok temu pojavu je prenapolnjenost podzemnih prostorov Unca, ki tu najde svoj oddušek.

Izmučeni smo za ta dan zapustili Blatno Dvorano in se povzpeli navzgor v Hauerjev Dom poročat o svojih uspehih. Po kratkem posvetovanju se nas je petorica odločila, da prespimo v jami na prostoru našega taborišča, ostala petorica pa da pojde v Logatec na udobne postelje.

Noč je razgrnila svoj plašč na zemljo, ko je zadnji tovariš izginil po našem »liftu« na površje. Ostali smo zakurili ogenj — že v jutru so nam v to svrho spustili navzdol nekaj dračja in tresak — posedli okoli njega, se greli in si kuhali večerjo. Med zabavnim kramljanjem nam je večer hitro minil. Treba je bilo misliti na počitek. Zlezel sem v spalno vrečo, last tovariša, ki si je bil raje izbral udobno posteljo v Logatecu, dasi je drugi dan trdil, da je samo radi prijetne vožnje po vitlu odšel iz brezna. Mirno je tlela žerjavica, ko smo si ob 11. uri ponoči voščili lahko noč.

Jutranji hlad nas je ob 3. uri zjutraj prebudil iz spanja. Po skromnem zajtrku smo ob 4. uri, nekoliko leseni vsled trdega ležišča, zapustili taborišče ter nastopili pot po Krausovem hodniku v Hauerjev Dom in odtod v Blatno Dvorano. Naloga današnjega dne je bila, da jamo izmerimo, narišemo florise in prereze ter fotografiramo pomembnejše točke. Ob 8. uri so prispeli tovariši iz Logateca; Blatna Dvorana je zopet oživela za nekaj ur, osvetljena od naših svetiljk. Pošastne sence so skakale po njenem ogromnem prostoru, kričanje je odmevalo od umazanih sten in vešče so se plazile po njenem mastnem drobovju. Ko je poslednja svetiljka izginila skozi okno v Hauerjev Dom, je zopet padla neprodorna tmina v njene prostore, čakajoč, kdaj bo nemirni element pričel prodirati iz kotov Dvorane, da jo napolni in izpremeni v bajno podzemno jezero.

Jos. Wester: OD SAVE V DOMŽALE

(Prvi pomladanski izlet.)

Bilo je hladno, v Ljubljani še megleno jutro letos dne 17. marca, kar je obetalo solnčno pomladansko nedeljo. Namenil sem se tedaj napraviti daljši pohod v prirodo, še napol dremajočo v zimski otrplosti. Za izhodišče svojemu pešačenju sem si izbral novo postajico Jevnico

v Zasavju. Ljubljanski izletniki jo še malo poznajo; saj je šele od lanske jeseni otvorjena prometu in se doslej o njej še ni pisalo, da bi bila v turističnem pogledu bogve kako pomembna. Ko pa se razglasi, da se odtod pride kaj zložno na Jančje (794 m) ali preko Save na Sv. Miklavža (741 m) in dalje čez Grmače v Moravče in na Limbarsko goro k Sv. Valentinu (768 m) ali čez Cicelj (822 m) in Murovico (740 m) k Sv. Trojici (528 m) in preko Sv. Kunigunde na Tabru v Domžale, si utegne marsikateri izletnik katero izmed teh tur izbrati za svoj nedeljski pohod. Zlasti sedaj, ko ima Črni Graben redno avtomobilsko zvezo z Ljubljano tudi v poznem popoldanskem času, je postala Limbarska gora kaj priporočljivo izletišče, ker se da preko nje opraviti lepo zaokrožen enodnevni izlet iz Zasavja v Rokovnjaščino in zopet nazaj v Ljubljano. Primerno izhodišče za tako pot pa je doslej še malo znana skromna Jevnica.

Mene je mikala pot čez Cicelj in Sv. Trojico na Domžale. V Jevnici izstopiš iz železniškega voza, kreneš k Savi, brodnik te prepelje na levi breg in že si v ličnih Senožetih. Po kolovozu, ki drži skozi gozd zložno navkreber, dospeš v $\frac{3}{4}$ ure v Veliko Vas, prisojno ležeče selo na pobočju Ciclja. Tu zaviješ na desno v strmo reber, kolovoz se neha in po skalnati stezi, ob kateri se še poznajo sledovi nekdanje markacije izza 19. stoletja, dospeš v 20 minutah do Sv. Miklavža, starinske cerkvice, kjer se moraš ustaviti, da si razgledaš krasno pokrajinsko sliko, ki se ti nudi s te v Savsko dolino naprej pomaknjene postojanke. Kakor »vedéta« stoji tu Sv. Miklavž in bistro motri svet na vse strani, kolikor mu dolgi hrbet Ciclja ne zastira pogleda proti severozapadu. Spredaj se ti odpira razgled od Pograjskih Dolomitov na desni do Kuma na levi, v ozadju pa te mikajo višine od Limbarske gore in Menine tja do solčnih vrhov Kamniških Grintavcev.

Odtod kreneš na hrbet Ciclja, te najizrazitejše gore v levem polutku Zasavskega hribovja, najizrazitejše, če jo gledaš z Ljubljanskega Grada. Njega položaju primeren in obsežen je tudi razgled, zlasti z zapadnega vrha, toda le v času, ko še ni ozelenela in se razbohotila gosta šuma, ki mu pokriva dolgi hrbet in strmo pobočje. Poleti pa ne kaže tod pešačiti razen tistemu, ki mu je všeč hoja po senčnatem bukovju in smrekovju. Isto velja o Murovici, zapadnem vrhu te gorske skupine. Celo sedaj, ko je drevje še vse golo in ko se lahko orientiraš na vse strani, je treba pešču paziti, da ne krene s poti, ki je mestoma zgolj lovska ali drvarska steza. O markaciji seveda ni govoriti, dasi mi je cerkovnik pri Sv. Miklavžu povedal, da so pred več leti gospodje iz Ljubljane pot do Sv. Trojice »rdeče pobarvali«.

Dopoldansko solnce je že toplo grelo, dasi sem stopal večidel še po trdnem srenu; na prisojnem pobočju nad Sv. Križem in Zagorico,

rojstno vasjo Vegovo, nad Vrhom in Klopčami seveda ni več sledu o letošnjih snegovih. Dve uri sem hodil po tej samotni pokrajini; nikjer nisem srečal človeka, saj sem jedva kje opazil kako njegovo stopinjo; srna in zajček sta bili edini živi bitji, ki sem ju preplašil. Kje so ptice? Menda vendar ni vseh strupeni zimski mraz pomoril! Šele pri znanem Jemčevem znamenju, kjer se prevali vožnja pot, ki drži z Vrhpolja v Moravški na Dolsko v Savski dolini, sem imel priliko, zopet govoriti z domačim človekom. Potožil je, kako hudo jih je letošnja zima prizadela: ljudje in živina so bolehal, prstnina pa jim je zmrznila; ne bo je ne za klajo ne za sajo.

Če je šla moja pot doslej po pokrajini še zimskega značaja, me je od Jemčevega znamenja nadalje spremljal že pomladni vzduh. Ob kolovozu, ki drži proti Sv. Trojici, že klijejo trobentice, zvončki in vijolice. Toplo solnce je že izvabilo čebelice iz zimskega dremeža, že frfočejo od cvetke do cvetke živorumeni citrončki. Pomlad je tu!

Pičle pol ure hoda, pa sem bil na Vrh pri Sv. Trojici. Le še malo je ljubljanskih turistov, ki ne bi te sijajne razgledne točke poznali vsaj iz daljave: saj vabi tista visoka bela cerkvena stavba, zlasti kadar jo osvetljuje popoldansko solnce, vidna skoraj na vsej progi od Ljubljane do Kamnika, bodisi z vélike ceste, bodisi z železnice, ljubitelja narave z zapeljivo prijaznostjo k sebi. Pravcata enačica ji je na zapadni strani Vrh Sv. Treh Kraljev nad Vrhniko. Od Sv. Trojice se ti nudi svetozor, vreden, da bi ga spreten risar predočil v nazorni »panorami«. Triglav, Snežnik, Kum, Ojstrica, Grintavec in Storžič so najvišji obrobni mejniki impozantnega horizonta, vmes pa in pred njimi se vrste vsi vrhovi in hrbti in griči z nebrojnimi cerkvicami — vidi se jih baje nad sto. Po sredi pa se razteza od Kamnika dol do Ljubljane obširna ravnina, ki jo savska struga in Soteški hrib razpolavljata v dva dela, v Kamniško ravnino in Ljubljansko polje. Na vzhodni strani pa zreš v bujno Moravško kotlino, ki jo smemo šteti med najlepše slovenske predele. Povsem pritrjujem besedam, ki jih je zapisal svetotrojiški rojak dr. Valentin Rožič: »Sveta Trojica nad Moravčami in Domžalami je najlepša razgledna točka med Savo in Črnim Grabnom, ki obvladuje razgled nele po vsej Gorenjski, temveč skoraj po vsej Kranjski.«* Lahko dostopna je z več strani: iz Laz preko Vinja, iz Moravč preko Vrhpolja, od Sv. Vida, z Doba, iz Domžal ali naravnost iz Ljubljane čez Savo pri Sv. Jakobu mimo Sv. Miklavža na Goropečih. Zadnja pot je pač najdaljša — traja 4 ure — a obenem najcenejša.

Ogledal sem si lično cerkev, razgovarjal se s prijaznimi domačini na Viševku, selu na zapadnem pobočju pod Vrhom, ter krenil nato v smeri proti Ihanu. V načrtu sem imel, da zamašim vrzel v

* Gl. članek »Sv. Trojica nad Moravčami« v »Slovencu« z dne 15. julija 1928.

svojem poznavanju te pokrajine s tem, da posetim hrib Sv. Kuni-
gunde na Tabru, ki se dviga kot mejnik med Ihanom in staroslavnim
gradom Krumperkom. Ker tod ni nikake markacije, se moraš rav-
nati po specialki in po svojem orientacijskem čutu, da ne zgrešiš
prave smeri. To ti v zgodnji pomladi, ko se moreš v golem gozdu še
razgledati, lahko uspeje, zlasti če srečaš domačina, ki ti potrdi, da
hodiš v pravi smeri. Toda poleti je taka hoja po nerazgledni goščavi
bolj zamudna kakor spešna.

Skozi skromno vasico Dobovlje pridem na Kravje Brdo in
odtod se vzpnem, če smem to šetnjo tako imenovati, na Tabor k
Sv. Kunigundi ali, kakor sem čul tudi skrajšano ime, k Sv. Kuni.
Zanimiva točka je to, zanimiva po ugodnem razglednem položaju, še
bolj pa po svojem stavbnem značaju. Tu je bil pred stoletji tipičen
cerkveni »tabor«: do 5 metrov visoki obrambni zid, ki obdaja prostor
okoli cerkvice je le še na eni strani deloma ohranjen, vse drugo
zidovje pa je že izgledal zob časa ali so porabili za zgradbo cerkov-
nikove hiše. V tem pogledu se ta stavbni spominek izza turških časov
ne more kosati z vzorno ohranjenim taborom Sv. Miklavža nad
Št. Jurjem pri Grosupljem. V čedni cerkvici, podružnici Ihanske
župnije, se nahaja grobnica, v kateri počivajo baje kosti vitezov
Ravbarjev, nekdanjih silnih gospodov na Krumperku. Nedavno je ta
mogočni grad, dobro viden od Sv. Kunigunde, prešel iz rok plemiških
graščakov v last domačega veljaka. Sic transit ...

Tu v solnčnem zavetju med starimi zidinami sem si privoščil
opoldanski odmor — saj sem imel že pet ur hoje za seboj — in
frugalen obed, obstoječ iz kombinacije kračice, kruha in jabolka.
Nato jo mahnem preko Velikega vrha naravnost proti Domžalam.
Edina puščoba na vsej pešpoti tega dne mi je bila hoja po dokaj
razmehčani, da ne rečem blatni cesti, ki drži iz Ihana v veleindu-
strijski trg Domžale. Posebno oznako dajeta tej pokrajini oba, po
120 m visoka antenska stebra velike radiooddajne postaje v Študi na
južni strani od Domžal. Tu je torišče, ki veže akustično z eterskimi
valovi Slovenijo z vsem kulturnim svetom.

Prišel sem v povsem drugačno okolje; visoke stavbe tvornic z
vitkimi dimniki pričajo, da se v tem krepko se razvijajočem kraju
udejstvuje delo človeške roke s pomočjo modernih strojev in elek-
tričnega pogona. Kako protivje s prvotnim, skoraj divjim značajem
pokrajine, ki sem jo danes prehodil!

Kazalec je kazal nekaj minut čez tretjo uro, ko sem vstopil v
prijazno domžalsko gostilno; kar začujem v istem času glas ljubljanske
»kukavice« in napoved ljubljanskega »radio«, da se pričinja koncert
zveze slovenskih pevskih društev v Ljubljani. »No«, sem si mislil,
»krasen zaključek današnjega izleta! Edinščina, ki sem jo danes
užival v samotni pokrajini, se strne z umetniško prireditvijo v kon-

certni dvorani. Les extrêmes se touchent! To zlivanje pa posreduje moderna oddajna postaja na licu mesta.« Sicer bi mi bil popoldanski kamniški vlak, če bi se z njim odpeljal proti Ljubljani, ukinil ta umetniški užitek, a tega ni bilo treba. Prijazna gazdarica in njena ne manj ljubezniva hčerka sta me opozorili, da se lahko vrnem z avtobusom. In res: koncert je minil, pred hišo se ustavi lični potniški avto, ki posreduje promet iz Črnega Grabna v Ljubljano, in na udobnem sedežu sem se v prijetni družbi, ki sem jo našel v zajetnem samodrčju, vrnil v belo Ljubljano.

Kako ugodno more današnji turist združiti prvotnost neskaljene prirode s pridobitki moderne tehnike!

Pičlih sedem ur je trajala vsa hoja iz zasavske postaje do končne postojanke v Domžalah; vendar se potniku spričo mnogoličnosti pokrajine in pestrosti razgleda zdi, da mu ure potekajo hitreje kakor v enoličnosti vsakdanjega življenja. Kdo naj umeje mestne ljudi, ki ostajajo v svojem tesnem okolišu, tudi če jim dopušča čas in ugodno vreme, da bi se sprostil in ostavil tesnobo mestnega zidovja! In v dobi, ko še ne moreš na visoke planine, bi si privoščil vsaj izlete in pohode po skromnejših vrhovih, po nižjem svetu. Saj je naša domovina povsod zanimiva in lepa, samo spoznavati in poznati jo je treba.

Dr. H. Tuma: IMENOSLOVJE (NOMENKLATURA) JULIJSKIH ALP (Dalje.)

Debela Peč 2007 m, na vzhod Préal 1688 m, na zahod nad Krmo-
rušnate phlice Šinovec. Klečica 1888 m, na jugovzhod pod njo Velika Raván
1385 m, pod njo Mala Ravan in Frata, Medvedova Konta s planino Kranjske
doline 1291 m. Rušnate police pod njo nad Krlo Zgornji Rávník; pod Klečico,
Sedlo, Vrh Sedla 1861 m, na severovzhod sleme Paradiž 1661 m do Krnivovice
1686 m. Pod slemenom na vzhod konta Polje 1503 m, v planino Klek 1556 m.
Na sever Tratne Peči; pod Krnivovico na jug planina Pekl 1475 m, na jugo-
vzhod Brato(v)l(ja) Peč 1516 m, nad Radovno; na jug planina Meja 1301 m; nad
njo Strmec 1549 m, pod njo Pokljuka z gozdom: lepa Kapišča, Fajfarica;
sleme in okno Pokljuka nad Radovno. Strésenica 1786 m; pod njo na
severovzhod Strésena Dolina, Na Trati. Lovska kočá 948 m, Pri Koritih studenec,
Na Loki (izg. na Voki) ob Radovni. Rušnate police pod Strésenico in nad Krmo-
Spodnji Ravník.

Požgani Ráb 1561 m, Vošnovec ali Vošni Vrh¹⁶ 1620 m, Veliki
Vrh 1588 m. — Frčkov Vrh 1362 m; pod njim na severozapad zadnji vrh
Kuk; pod njim pečevje Kuhinje nad izvirom Radovne.¹⁷

¹⁶ Vošni Vrh, po razlagi pastirjev izpačenka iz Olšni Vrh.

¹⁷ Radovna: razlagam besedo iz pra- ali pedslovenske besede »rad«: nekaj okroglega; prim. Radelje, holm pod Bovecm, in celo vrsto besedi z debloom rad, istega morfológičnega pomena. Razlaga morfológičnih pojavov iz osebnih lastnih imen je docela ideológična. Zgodovina naseljevanja drugod, na pr. Rádoviči etc., seveda jasno kaže na osebna imena.

9. skupina.

Kanjavec 2568 m — Lope.

Dolič (Triglavski) 2151 m; Glava Za Žlebom 2362 m.

Kanjavec, bohinjski Knavs 2568 m; severna krnica Za Žlebom, pod njo v pobočju po vrsti: Pokónceljni, Zadnja in Prva Leva¹, Strgača, Solnice na vzhod v Komar.

Pod Kanjavcem 2433 m, rob na jugovzhod: Teme do 2488 m v Trenti za vrh Póprovec; zapadne plati v podnožju: Portne.

Vršac 2194 m (Zadnjiški); severne police Rušica; Krničica 2109 m med Vršcem in Kanjavčičem; pod Vršcem na jug Jezero v Podstenju (I. jezero).

Kanjavčič, klin proti Zadnjici.

Prehodávci (sedlo): Prvi, Srednji in Zadnji Prehodavec²; Goriški Rob ali v Laštah; na jug: Jezero v Temenu ali v Laštah 1990 m, jezero Rjava Mlaka 2002 m ali Jezero V Portnáh (II. jezero); na zahod Dól (Zadnjiški in Trbiški); Čez Dól 1632 m (sedlo). — Na sever izgora Ozebník 2084 m³; tik pod temenom na sever Obroč, pod njim Planja; sleme na severozahod Veliki Vršovec 1856 m, v podnožju ob Zadnjici V Žaklju; sleme na jugozahod: Konj; pod njim Konjske Police; sleme na severozahod od Glave 1869 m do 1218 m Mali Vršovec; med Vršovcema grapa Klama; na jug pod Glavo planinã Trebiščina 1401 m; pod njo Lepočã⁴ 1147 m; pod planino grapa Veládovec⁵, izvir ob 1492 m; staje Krótica (ne Korita).

Zadnja Lopa⁶ 2077 m, na jugovzhod Zeleno Jezero 1987 m (III. jezero).

Malo Špičje 2306 m, 2315 m in 2352 m; pod 2315 m Veliki Grad 2024 m⁷, južno pod njim Veliko Črno Jezero ali Jezero v Ledvicah⁸ (IV. jezero); severozahodni ronek pod 2352 m na Vršac (Plazki) 1866 m, in Čisti Vrh 1874 m, Čez Drt, škrbina in prehod iz planine V Plazéh v planino Trebiščina; Kárnovec, krnica; na sever pod njo Mokri Skok, Velika Tičarica 1891 m, pod njo na sever Osojnik, na jug Košutnik, Jezerca, Ravna Dolina. Mala Tičarica 1797 m; na sever grapa Lápatnik (spačenka Lavatinek); na jug planina V Plazéh 1546 m; pod njo glava Baba 1560 m, na zahod V Pologu, na jug Dól pod Plazém, prehaja na vzhod v Ravno Dolino.

Veliko Špičje 2398 m; pod njim V Laštah pod Špičjem, južni klin Mali Grad, na jug Naklo.

Brda⁹ 2328 m do 2172 m.

¹ Leva = Felsnische (Pleteršnik: Mauernische).

² Steza, trojna v pobočju v planino Trebiščina čez Prehodavce, Čez Lope (glej Trentar Pl. V. XIII. 54) je le prehod za drobnico med 2077 m in 2306 m.

³ Zadnjiški Ozebník, prvotno pač za grapo zapadno pod vrhom sedaj Klama, ki je očitno prevod iz slov. ozebnik. Glej Veliki in Mali Ozebnik nad Zadnjo Trento! Ozebník po pomenu in terminologično Schneecouloir.

⁴ Ime Lepočã je v zemljevidih napačno zanešeno na planino. Lepočã so danes pogozdene, kar kaže na starost nekdanje planine.

⁵ Pomena besede za potok Veládovec nisem mogel dognati.

⁶ Lopa, Lopič, Mala Lopa nikakor ne more biti iz nemškega Laube; beseda pomeni tod in drugod gromadne pečnate gore: Lope se dvigajo iz doline kakor stavba.

⁷ Po tem imenu so starejši turisti imenovali Grad nekdanj Goriške mejne gore, t. j. Lope Plazke in Trbiške.

⁸ Jezero v Ledvicah je bohinjsko ime po velikih laštah nad jezerom, podobnih ledvicam.

⁹ Brda so tu v pristnem pomenu: Bergkamm.

Vrh Labrje¹⁰ 2326 m, police na sever Zelene Lope; klin Bukovec v Dól pod Plzém; velika krnica na jug Za Dolino; pod njo Debeli Lašt¹¹ 2012 m. Vogel (Plazki) 2348 m¹², pod njim Gladki Lašt 2113 m.

Travník 2252 m; krnica pod njim in Voglom na jug Konte; sleme na jug Travniška Škrbina, Vršác 2234 m, Mala Vrata, Čelo 2227 m; Konta na vzhod: Dolina pri Bajti..

Glava za Bajto 2181 m, Velika Vrata 1927 m, prehod iz Soče na Gorenjo Komno.

Travniško Sedlo 2099 m, južno pod njo Travniška Dolina.

Travniški Rob 2135 m, police na sever Ščánovica¹³.

Planja 2090 m¹⁴, na jug Rušje 2020 m do Kraj Ruš 1952 m.

Kljuk 2038 m, na jug Staro Utro, Muže; na zahod planina Za Skalo 1516 m, gozd pod njim na zahod Zadnji in Visoki Zjabei; pod njim staje Pod Zjabei 764 m; pod njimi dolina — potok Brsnik (izgov. Vrsnik).

10. skupina.

Komna.

a) Gorenja Komna.¹

Velika Vrata 1927 m; Vrh Škrila 1947 m.

Kal ali Kopl², Mali in Veliki 2001 m; rob na jugovzhod Osojni Kal do Kráj Kala 1820 m, pod njim opuščena planina Pod Kalom 1607 m, na jugovzhod Visoka Glava ali Vrh Korita³ 1663 m, Jagrova Skala 1439 m nad Ukanecem; od Savice južno pod vrh Blaževa Konta. — Vzporedno z Vel. Vratu od Kraj Kala: Skodélica 1922 m, odtod na jug Kosmata Lašta do 1759 m; vzporedno z njo Brinje od 1821 m do 1800 m, pod njim planina Lepuščina ali Lopučnica⁴; iz te čez 1574 m na planino pri Beli Skali in v Kosovo Konto 1553; Orlič ali Orlova Skala okoli 1461 m nad Črnim Jezerom in Savico.

Od severa od vršaca 2197 m na jug do nad Komarče Dolina Zajézeram⁵ v njej: 1. Jezero pod Vršacem ali Jezero v Podstenju, 2. Jezerce v Laštah pod Temenom 1993 m, 3. Rjava Mlaka ali Jezero v Portnah 2002 m, 4. Ze-

¹⁰ Labrje, razdrapan vrh, v katerem se škrljasto kamenje ruši in kruši; labora — breccia, pečevina iz strtega kamenja ali stisnjene gruča.

¹¹ Lašt, izjemno masc., navadno Lašta fem., t. j. skalnata plošča.

¹² Vogel, Triglavski — brez kote, Plazki 2348 m, Žabiški 1923 m na Goriški meji, Fužinski, Trentski etc.

¹³ Po razlagi pastirjev iz Cijánérica — Enzianwiese.

¹⁴ Planja za plani vrh. Prim. Planja pod Triglavom, Planja v Zadnjici, Planja pod Razorjem in dr. Romanska imena Plagnis in nemška Plan so tod slovenska in še daleč na zahod.

¹ Meja Gorenje Komne: na sever od Vršaca 2197 m do Vogla 2348 m; odtod na jug na Vel. Vrata na Kal, do Jagrove Skale 1439 m nad Bohinjskim Jezerom; na vzhod od Vrh Zelnarice 2320 m do Studorja 1781 m. Prof. Rutar Pl. V. V/188 šteje pravo Komno od Vršaca do Vogla s planino Lopučnico — a preozko, kajti po starem je bila prava planina Komna pod Kolom in Lepa Komna.

² Kal staro in pravo ime, ker je vrh preklan na dva kla (Hauzahn), bohinjski izgovor pa je sedaj Kol.

³ Ime Korita velja za vse glave od planine Pri Utah ob dvojnem jezeru do nad Ukanec. Najvišji vrh 1663 m Velika Glava, a pastirji rabijo tudi še Vrh Korita.

⁴ Trentarski prav Lepuščina, od lepoče, t. j. planinsko močilo; bohinjski Lopučnica je spačenka.

⁵ »Dolina Sedmerih Jezer«, prevod iz nemškega Siebenseetal. Pravo ime je Zajézeram, rabi je že Hacquet in tudi še prvi naš alpinist Kadilnik.

leno Jezero 1967 m, 5. Veliko Črno Jezero ali Jezero v Ledvicah⁶ 1830 m, 6. Izvir Močivce v Škrvantu⁷, 7./8. Dvojno Jezero pri Utah 1677 m ali Jezero pod Tičarico, 9. Malo Črno Jezero ali Jezero nad Komarčo 1940 m.

b) Lepa Komna.⁸

Mala Vrata, zapadno tik Kala; na sever Lašte pod Kalom, na severozapad Dolina za Bajarjem 1686 m in Planina za Skalo 1516 m, nad planino Glava Krnica 1874 m, na jugovzhod ravnica Na Poljani 1613 m; odtod na vzhod glave V Grnjušah 1669 m — 1685 m.

Oslova Škrbina 1880 m; na jug pod njo Fonda⁹, prehod iz Lepe Komne na Planino za Skalo; na sever Prédolina do Planine za Skalo.

Lánževica¹⁰ 2003 m; greben na sever: Konj 1810 m, Požgana Glava 1699 m, Kanjec 1674 m, Planina Črni Vrh 1513 m; greben na jugovzhod: Vrh Gracija⁹ 1920 m, odtod na vzhod Srednji Vrh 1870 m.

Prédolina, škrbina od 1913 m; Vrh nad Zeleno Škrbino 1936 m; odtod klin na jug Velika Montura⁹ 1951 m; pod njo doliči na jug Za Lepočami 1595 m.

Zelena Škrbina, prehod iz Za Lepoče v dól Babnik na sever do planine Črni Vrh. — Šmihelov Rob.

Velika Baba 2014 m, na jug Mala Baba; pod njo polica Gnjilica; na zahod pl. Duple 1371 m; na sever Obrezje: Čér, Prst in Kalúder 1980 m, Škrbina v Rušju, Rušje 1752 m, Predél 1296 m, Črni Vrh 1515 m; pod njo mala konta Kapše; — dolina Soče.

c) Spodnja Komna.¹⁰

Dolníki, doli pod Vrhom Gracija 1920 m in Srednjim Vrhom 1870 m, na vzhod do planine Pri Luži ali Na Kraju 1513 m, jugozahodno nad planino Za Gradičem 1621 m; odtod na severovzhod: Lepa Ruša, Vrata, prehod v Lepo Komno, doliči od planine Pod Kalom; na jugovzhod opuščena planina Razór; na jug mimo Korit¹¹ na sedlo Luknja (nad lovska kočó 1498 m); v planino Govnjači¹² 1471 m; severno nad Govnjači Izpica 1586 m, na vzhod Pleše 1644 m (napačno Mali Vrh). Iz planine Govnjači na severozahod čez Luknjo do lovske

⁶ Bohinjci imenujejo jezera od 1. do 4. kolektivno Rjave Mlake. Merodajni za imenoslovje so Trentarji, ki so po starem pasli do planine Komna in Velikega Jezera. Trentarji ne štejejo Jezerca v Laštah za jezero, ker presiha, in ne Močivca, ki je tekoča voda. »Jezero v Ledvicah« je le bohinjsko ime.

Šteti je torej sedmera jezera od severa na jug: 1. Jezero v Podstenju, 2. Rjava Mlaka, 3. Zeleno Jezero, 4. Veliko Jezero, 5—6. Dvojno Jezero pri Utah, 7. Črno Jezero.

⁷ Škrvánt iz Škrlant, velike škrlaste rovi, izpod katerih izvira Močilec, t. j. gorenji izvir Savice.

⁸ Meja Lepe Komne gre od Kala do Lánževice, Vrh Gracije, Srednji Vrh, Grnjuše in Osojni Kal. Nánjo je na sever naslonjena planota s planinama Črni Vrh 1513 m in Za Skalo 1516 m.

⁹ Fonda, Gracija, Montura kažejo na prvo furlansko pastirsko kolonizacijo pač od XI. stoletja naprej, ko sta samostan Rožac (Rosazzo) v Furlaniji in Čedadski Kapitelj pridobila planine v Julijskih Alpah. Rožac je imel v last planino La Valle — Bala, od tam je segal v Zadnjo Trento, kjer so razvaline italjanske kočé.

¹⁰ Meja Spodnje Komne: Vrh Gracije 1920 m, Bogatin do Podrte Gore, Mohor 1846 m, Pleše 1644 m. Lovska meja gre dalje preko Škrbine do vrha Meja 1996 m, čez Migovec 1899 m in Konjski Vrh 1527 m — 1291 m do Ukanca.

¹¹ Močilo s koriti med planino Razór in Pri Luži.

¹² Govnjači pravzaprav več kont od 1471 m do 1472 m po vrsti od zahoda na vzhod.

koče 1489 m, vzhodno pod njo konta Pekel in dol Dobravčevo Kopišče; iz njega vede pot v Ukanec¹³; Ozka Steza, Na Počivalu, Drče, Mala Savica. Ukanec: Na Blatu, V Lokvi, gozd Osredek, Zlatcrog.

11. skupina.

Fužinske planine.

Planica okoli 650 m nad Staro Fužino; Na Vógarju, planota s stajami, severno nad Bohinjskim jezerom; Na Kraju okoli 1000 m, Ražnovec, vrh Macesnovec nad Mostnico; Medvedov Vrh 1173 m; Vodična Glava; Vodični Vrh ali Jègla 1627 m; Mala in Velika Vrata.

Gorenji Viševnik 1719 m (izg. Uševnik⁴), na sever pod njim planina Pri Jezeru 1457 m.

Pršivec 1761 m, na sever konta Činkonjica in planina Viševnik 1622 m; zapadno pobočje Križ in Brda 1513 m; Dol od Komarče do pod Grivo, v kotu V Mlakah.

(Dalje prih.)

OBZOR IN DRUŠTVENE VESTI

Dr. Julius Kugy, »Iz življenja planincea« (»Aus dem Leben eines Bergsteigers«). II. izdaja, München, Bergverlag Rudolf Rother. Cena Mk 16.— v platno vezano.

Pretekla niso niti polna tri leta in že je bila potrebna II. izdaja te znamenite, doslej za nas najlepše planinske knjige. To je dobro znamenje, ker je očitno znak, da je v današnjih časih še živ ali je vsaj oživel pravi planinski idealizem, kojega najglasnejši zastopnik je dr. Kugy. V letniku 1926. je naš »Vestnik« na več mestih in z raznih vidikov (str. 24, 44, 91, 113, 123) poročal o pisatelju kot »kralju Julijskih Alp« in o njegovi svojevrstni knjigi kot blagovestnici človeštva v planinstvu. Svojo knjigo je dr. Kugy končal s sledečim pozivom navzgor in pogledom naprej: »Čas koraka dalje in mi odstopamo eden za drugim, oko še obrnjeno na sijaj planin. Te pa se bliščijo preko človeških usod in človeških dob v nikdar posihajoči lepoti. In leto za letom zanetijo v tisočih bogoblagoslovljenih mladih src čisti in sveti plamen ljubezni in hrepenenja po njihovih večnih višavah. Ko se mi počasi in obnavlja pripravljamo na slovo, se približujejo njih krasne čete. Deset, morda sto za enega izmed nas! Pozdravljajo nas, ki stojimo ob potu in kažemo navzgor. Njim vsem iz vsega srca planinski pozdrav!«

In zgodilo se je tako. V prirčnem predgovoru k II. izdaji, pisanem v Trstu septembra 1928, pravi dr. Kugy: »V zadnjih letih se je v Julijskih učinilo mnogo novega. Skoro vsi problemi, ki se na nje napatuje v moji knjigi, so danes rešeni. Porajala se je misel, da bi se vse to sprejelo v novo izdajo. Toda odločil je preudarek, da ta knjiga naj ne bo toliko zgodovina odkritij ali kronika, kakor je in naj ostane knjiga mojega življenja ter moje ljubezni, zvestobe in hvaležnosti do planin.« — Zato je besedilo ostalo skoraj docela neizpremenjeno. In prav je tako. Knjiga je ulita tako enotno in je tako neposreden odsev pisateljeve — planinčeve osebnosti, do zadnjih črtic zaključene in zaokrožene, da bi njena časovna izpopolnitev vtisa ne povečala, ampak le motila neposredno prirodnost prikazivanja.

¹³ Prav Ukanec, t. j. v konec. Napačno razlaga besedo iz feminina Ukanica za Lokanica Fr. Levec v Pl. V. III. str. 73, Pl. V. V/187 iz Lokvenice prof. Pintar (glej Pl. V. XVIII/157). Prim. Ukanec = v koncu nad Vojmi na poti na Velo Polje. Kogovšek piše prav Ukanec (glej Pl. V. XXIII/176.)

⁴ Ne iz Olševnik, kakor trdi Livski, Pl. V. XI/158, ampak po točnem izgovorjanju starih Bohinjcev Viševnik.

Saj ta knjiga ni bila in ne sme in ne more biti (da ne izgubi svoje srčne globine in miline) nekaj planinski zbornik; kakor vsaka prava umetnina, je dr. Kugyjeva knjiga priprosta, spontansko utelešenje celega notranjega doživljanja izrednega moža, ki je pravi človek, umetnik po božji milosti, a po srečnem naključju tudi planinec. Tak stoji pred nami v I. izdaji, tak je ostal v novi in tak bo in bodi vedno.

Besedilo je torej ostalo; vse drugo pa se je izpremenilo, to je, polepšalo. Tisk je razkošnejši, ureditev praktična, zlasti pa so korenito prenovljene slike. Izmed 64 slik, ene krasnejše od druge, je 21 povsem novih ali izmenjanih s še lepšimi. Slovenci smo lahko ponosni, da je med njimi zdaj sprejetih kar 13 od naših, zlasti po Plan. Vestniku znanih prvih fotografov-umetnikov. Prvak jim, prof. Janko Ravnik, je zastopan z 8 slikami: (planinska pomlad-Mojstrovka-Jalovec-Ponce, Triglav z Vrat, Jalovec s Slemena, večer ob Bohinjskem jezeru, Martuljek, Dolina Zajezeram, Mostnica, pastirji s Triglavom v ozadju); Janko Skrlep s 3 (6. Triglavsko jezero, 5. Triglavsko jezero, Stenar); Egon Planinšek z 2 (Triglav z Begunjskega vrha, narcise na Golici); še od prej sta 2 Josipa Kunaverja (7. Triglavsko jezero, Triglav s Križkih Podov). Tako bo knjiga ne samo v tekstu, ampak tudi in očitno s slikami ponesla glas o nas ven v širni svet.

Posežite i po novi izdaji! Ne dobite lepše in blažilnejše knjige za se, primernejšega darila za vsakogar, ki stremi kvišku, na planine ali preko njih.

D. R. J. T.

Dravinjske podružnice SPD občni zbor za leto 1928. se je vršil dne 18. marca 1929 v Konjicah. Predsedoval je načelnik, sodnik g. Janko Müller; občnega zbora se je udeležil tudi nadzornik podružnic, g. dr. Senjor. Občni zbor je proslavil spomin umrlega društvenega dobrotnika in člana Josipa Winterja, veleposesnika in lesnega trgovca iz Zreč; načelnik se je nadalje v svojem poročilu hvaležno spominjal poštrenovalnega g. Adolfa Pfeffererja, podpredsednika društva, ki je med letom nastopil drugod službeno mesto. Podružnica je v preteklem letu razvila intenzivno delovanje. Društvo je z lastnimi sredstvi, komaj v teku svojega 1½letnega obstoja, že došlo do svoje planinske postojanke. Med letom je namreč odbor kupil od Winterjevih dedičev iz Zreč koč na Pesku pod Rogljo, za 6000.— Din. Koča je bila že v pretekli zimi vsaj za silo opremljena, glavna popravila in prizidave bo treba izvršiti v teku bodočega leta. Koča se bo imenovala Winterjeva koča na Pesku; stoji pa na najlepši krajini Pohorja, pod Rogljo, v višini 1382 m; dohod do nje je z vseh strani zelo lahek. Ker leži med Ribniškimi jezeri in Klopnim vrhom, bo dobrodošla vmesna postojanka na tej dolgi poti, po preureditvi bo pa radi svoje krasne lege vabila tudi za večdnevno letovanje. V teku poletja 1929 bo koča oskrbovana in odslej stalno poleti in pozimi. V preteklem letu je društvo izvršilo ogromno markacijsko delo. Napravile so se markacije na vsem jugozapadnem delu Pohorja, smotreno in po navodilih Osrednjega Odbora SPD; s tem so se odprla v tem delu Pohorja pota — z izhodiščem iz Konjic — notri do Ribniških jezer, Klopnega vrha, Šumika, Ruške in Mari-borske koč. Na vsakem potrebnem mestu se je postavila tudi orientacijska deska, skupno 49. Za markacije se je uporabilo 33 kg barve in 28 kg firneža — to pove jasno, kak je bil obseg dela. Izvršili so ga gg. Gajšek Karel in člani Podlogar, Malenšek, Vončina in še drugi. Načelnik jim za poštrenovalno delo izreka zaslužen zahvalo.

Namesto odsotnega tajnika je podal njegovo pismeno poročilo občnemu zboru blagajnik g. Lorber. Društvo je štelo v letu 1928. 160 članov. Seje društvenega odbora so se vršile vsako prvo sredo v mesecu. Društvo je pristopilo kot član k tujskoprometni zvezi in je podpisalo 5 deležev zadruge Ribniška koča. V svoji koči je dovolilo 50% popust vsem planinskim društvom v državi, oziroma

vsem slovanskim planinskim društvom, poleg tega tudi onim iz Avstrije in Nemčije in tudi vsem društvom, ki gojijo zimski sport.

Iz blagajniškega poročila sledi, da je imelo društvo v letu 1928. dohodkov: Din 32.342-75, izdatkov: Din 27.238-03, prebitka torej Din 5111-72. Da je društvena blagajna kljub velikim izdatkom tako lepo aktivna, je pripomogel v veliki meri vsakoletni planinsko-lovski ples (v začetku januarja); tudi letos je veselilno dvorano v Narodnem Domu nadvse ukusno okrasil g. poštni upravnik Wagner.

Po poročilu računskih preglednikov, ki so našli blagajno v vzornem redu, je občni zbor dal razrešnico za preteklo leto blagajniku in celokupnemu odboru s pohvalo.

Nato se je na občnem zboru izvolil g. Karel Gajšek, notarski kandidat iz Konjic, za društvenega podnačelnika in obenem za gospodarja društvene kočje. Občni zbor je nadalje pooblastil društveni odbor, da po svoji preudarnosti najme posojilo za pripremo kočje.

Nadzornik podružnic SPD, gospod dr. Senjor, je v vzpodbudnem govoru navduševal članstvo in odbor k nadaljnjemu delu ter dal nasvete, kako bi društvo s čim manjšimi obremenitvami doseglo svoje cilje.

Kranjskogorske podružnice SPD redni občni zbor se je vršil dne 17. marca 1929 v gostilni »Kajžar« v Ratečah. Načelnik g. Jos. Lavtižar se predvsem spominja umrlih članov, gg. Vinka Jurca in Franca Udermana. Po odobritvi zapisnika zadnjega rednega občnega zbora načelnik poroča: Podružnica je delovala v preteklem letu, kolikor so ji pač dopuščala denarna sredstva, mirno in smotreno. Koča na Gozdu se je docela prenovila, zlasti pročelje se je napravilo popolnoma novo. Obnovila se je streha, zgradila nova drvarnica in stranišče. Upamo, da bo v tekočem letu Koča na Gozdu popolnoma prenovljena. — Hanza Vertelj je popravil pot na Prisojnik, kolikor je trpela čez zimo in bila poškodovana po strelji. Za pot prejema podružnica vsako leto številna priznanja; podružnica je lahko ponosna na to svoje potrebno delo. — Zastopstvo podružnice je pozdravilo in s planinskimi šopki odičilo na Korenskem sedlu izletnike našega Avtokluba, ki so vrnili obisk Bavarcem. — Deputacija podružnice je pozdravila tudi udeležence Asociacije Slovanskih Planinskih Društev o priliki izleta Poljakov, Čehov in Bolgarov v naše kraje. — Sicer pa se podružnica ni odzivala raznim vabilom, marveč je korakal odbor v tihem delu svojo samostojno pot naprej. Z Osrednjim Odborom je podružnica v popolnoma korektnih odnošajih, kakor zahtevajo pravila. Glede nameravane kočje v Krnici omenja načelnik, da je odbor zlasti preizkušal primernost prostora, kjer bi bila stavba povsem varna pred plazovi in zagotovljena dobra pitna voda. Žadeli pa smo na velike težkoče in tudi nasprotstva. Odbor je bil sedemkrat v Krnici; teh izletov so se udeležili tudi drugi poznavalci vremenskih in terenskih razmer. Šele ob zadnjem ogledu smo dobili vzoren prostor v parceli pod Zadnjo Glavo (last načelnikova); le voda bi se morala napeljati iz studenca na Travnem Brdu, za kar bi bilo potreba do 1000 m cevi. Za novo kočjo je podpisanih do sedaj Din 19.000.—. Radi stajbenih stroškov se je načelnik obrnil na več mojstrov, zlasti tesarjev; njih mnenja in posebno proračuni so si zelo navskriž, od 130.— do 200.000 Din. — S tem konča načelnik svoje poročilo, ki se odobri.

Tajnik (g. Černe) poroča: Podružnica je štela koncem leta 155 rednih in 2 ustanovna člana. Število članov je manjše od preteklega leta radi odstopa članov iz Dovjega in Mojstrane, kjer so ustanovili lastno podružnico. — Odbor je imel 8 sej in sedem izletov v Krnico. — Koča na Gozdu je imela 1426 obiskovalcev.

Blagajnik (g. Pečar) poda sledeče poročilo: Blagajniška knjiga izkazuje dohodkov Din 28.860.— in takisto izdatkov 28.860.—. (Dalje str. 120.)

Poset planinskih postojank Osrednjega Odbora SPD v letu 1928.

(Poročilo o ostalih sledi.)

	Ime planinskega zavetišča	Število sobnih postelj	Oskrbovana od do	Srbi	Hrvati	Slovenci	Čehi	Nemci	Italijani	Francozi	Angleži	Poljaki	Ostali	Skupaj
1	Koča na Veliki Planini	14	celo leto	2	49	735	5	9	4	—	—	—	—	804
2	Dom v Kamniški Bistrici		celo leto	7	521	2527	48	246	—	—	2	—	34	3385
3	Koča na Kamniškem sedlu	12	7./6. — 13./9.	6	70	1238	7	49	—	—	—	—	—	1370
4	Čška koča na Ravneh	13	28./6. — 13./9.	5	76	463	36	69	1	—	—	—	2	652
5	Cojzova koča na Kokrskem sedlu	16	28./6. — 13./9.	16	64	787	2	64	—	—	—	—	—	933
6	Dom na Krvavcu	13	celo leto	10	101	1933	1	8	—	—	—	—	8	2061
7	Spodnja koča na Golici		25./5. — 15./10.	33	215	1284	30	200	5	6	—	—	3	1776
8	Kadilnikova koča vrh Golice	20	25./5. — 30./9.	21	151	1296	49	320	14	3	2	—	8	1864
9	Erjavčeva koča na Vršiču	25	2./6. — 30./9.	26	240	1150	28	170	—	—	—	—	8	1622
10	Aljažev Dom v Vratih	30	18./6. — 30./9.	111	492	2779	103	561	23	—	5	2	6	4082
11	Staničeva koča	12	28./6. — 4./9.	19	202	793	15	195	—	—	—	—	—	1224
12	Triglavski Dom na Kredarici	20	28./6. — 30./9.	31	302	2005	30	373	—	—	—	—	25	2766
13	Aleksandrov Dom	19	28./6. — 30./9.	20	279	1399	30	295	—	—	—	—	10	2033
14	Vodnikova koča	6	28./6. — 15./9.	12	77	576	14	86	3	—	5	—	2	775
15	Koča pri Triglavskih jezerih	24	7./6. — 23./9.	37	213	1442	11	203	7	2	6	—	1	1922
16	Hotel Zlatorog ob Bohinj. jezeru	48	celo leto	30	275	566	19	102	1	—	1	—	1	995
17	„ Sv. Janez „ „ „	76	celo leto	28	189	270	4	149	—	—	—	—	37	677
18	Orožnova koča pod Črno Prstjo	16	28./6. — 1./10.	4	32	319	—	65	—	—	—	—	11	431
19	Malnerjeva „ „ „ „	12	28./6. — 1./10.	3	29	278	—	27	—	—	—	—	—	337
20	Krekova koča ne Ratitovcu	8	28./6. — 1./10.	2	3	483	—	3	—	—	—	—	—	491
				423	3580	22323	432	3194	58	11	21	2	156	30200

Ima pa podružnica še poravnati razne račune v skupnem znesku Din 17.000—; toda dolg je krit s članarino in z zneskom Din 15.000—, ki ga še nismo prejeli za Dom na Vršiču. Navedeni znesek je podružnica dolžna gg. Lavtižarju in Černetu; oba potrpežljivo čakata na poravnavo, za kar prosí, da jima občni zbor izreče posebno zahvalo. Se zgodi.

Pregledovalec računov, g. Košir iz Loga, poroča, da sta z g. Kosmačem našla knjige in račune v vzornem redu, ter predlaga, da se da blagajniku popolen absolutorij, kar se zgodi.

Soglasen sklep se glasi, da naj se izvrši volitev novega odbora z vzklikom; na predlog g. Kajžarja iz Rateč se soglasno izvoli sledeči odbor: Načelnik: g. Josip Lavtižar; načelnika namestnik: g. Jakob Černe; tajnik: g. Andrej Černe; blagajnik: g. Franc Pečar; odbornika: gg. Jakob Kirhmajer iz Podkorena in Josip Osvald iz Rateč; odbornika namestnika: gg. Hanza Vertelj in Franc Bajt, oba iz Kranjske Gore; pregledovalca računov: gg. Franc Kosmač iz Kranjske Gore in Josip Košir iz Loga.

Kot delegati za skupščino se izvolijo gg.: načelnik Lavtižar, tajnik Černe in blagajnik Pečar.

Pri slučajnostih se prečita pravkar došla pozdravna brzojavka g. dr. Senjora, kateri se radi slabih železniških zvez občnega zbora ni mogel osebno udeležiti. Na vprašanje g. Koširja iz Loga se je razmisljalo o rentabilnosti koče v Krnici. —

G. Osvald iz Rateč želi, da bi se tudi v Planici zgradilo kako zavetišče; če ne, naj se vzame vsaj tamošnji tamar v najem. — Načelnik poda pojasnilo, da se je svojčas že skušalo dobiti sirarno v Planici v najem. Rateški gospodarski odbor pa nam ni kazal naklonjenosti.

Nato zaključí načelnik občni zbor.

Naše slike. — Pogled na Triglav izpod Vernarja. Ko prihajamo preko Velega Polja in Vodnikove koče in se obrnemo proti Aleksandrovemu Domu, je to res »hoja na Triglav«. Prijetno in položno prehajamo preko zelenih planin in povsod se nam nudijo kar najlepši pogledi. Takega imamo tukaj pred seboj. Na visoki planoti, ki obkroža Triglav na južni strani, sameva lični Aleksandrov Dom (2404 m), vabeč nas pod gostoljubno streho. Triglav sam (2863 m) se nam nekaj odmika v ozadje, njegova pobočnika — na levo ostri vršac Rjavec (2568 m), na desno okrogli Mali Triglav (2725 m) — pa se nam s svojimi odrastki prav prešerno približujeta. Čisto na desno nas iz zareze pod Malim Triglavom pozdravlja že tudi Triglavski Dom (2515 m). T.

Vsebina: Jank'o Mlakar: Monte Rosa in Matterhorn (str. 97). — Dr. A. Brilej: V Golšenskih Dolomitih (str. 102). — Ivan Michler: Gradišnica ali Vražja jama (str. 104). — Jos. Wester: Od Save v Domžale (str. 108). — Dr. H. Tuma: Imenoslovje Julijskih Alp (str. 112). — Obzor in društvene vesti: Dr. Julius Kugy, Iz življenja planinca (str. 116). Občni zbor Dravinske podružnice SPD (str. 117). Občni zbor Kranjskogorske podružnice SPD (str. 118). Poset planinskih postojank Osrednjega Odbora SPD v letu 1928 (str. 119). — Naše slike (na prilogi): Pogled na Triglav izpod Vernarja.

»Planinski Vestnik« izhaja 12 krat na leto in stane v tuzemstvu za celo leto 40.- Din, za inozemstvo 60.- Din. — Naroča, plačuje, reklamira se pri Osrednjem Odboru S. P. D. v Ljubljani. Rokopisi, sploh spisi in poročila za natis se pošiljajo na naslov: Dr. Josip Tomišek, gimn. ravnatelj v Mariboru.

Za uredništvo odgovarja: Janko Mlakar, profesor v Ljubljani. — Izdajatelj: Slovensko Planinsko Društvo v Ljubljani; njegov predstavnik je dr. Fran Tomišek, odvetnik v Ljubljani. — Tisk tiskarne Makso Hrovatin v Ljubljani. (Priloge slik tiska Jugoslovanska tiskarna v Ljubljani).